MADAGASKAR forum

Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar
Fikambanana Fifankatiavana Norvezy – Madagasikara

nr 1 2019 årgang 17

Er Madagaskar påvirket av klimaendringene?

Musikkens makt: drømmen om de hundrede fioliner

Presidentvalg på Madagaskar

MADAGASKAR forum

www.madagaskar.no

Organ for Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar (VNM)

STYRET I VNM

LEDER
Kåre Kristensen(2017 - 2019)
E-POST
kaare.kristensen@sik.no

ØVRIGE STYREMEDLEMMER
Bård Bakke (nestleder, VNM Vest) til 2020
Øyvind Ødegård (kasserer) (til 2021)
Margit Lea Myklebust (sekretær) til 2020
Endre Haraldseide (VNM Vest) til 2021
Soia Rahasindrainy (VNM Nord) til 2021
Mirana Sylvia Randiamanantena Vestgård (VNM Øst) til 2020
Michel Sabir Michaël Ratovonasy (VNM Øst) til 2021

Vennskapsforeningen er ikke ansvarlig for innholdet i bladet; dette er redaktørens ansvar. Redaksjonen følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten.

REDAKTØR
Kjetil Aano
E-POST
kjetil.aano@gmail.com

FORMGIVING
Anita Sletten Torp
www.ari-design.no

TRYKK
Kai Hansen trykkeri, Stavanger

LOGO
Alvar Berget

FOTO FORSIDE
Kjetil Aano

FOTO BAKSIDE
Kjetil Aano

ISSN 1504-4750

REDAKTØREN HAR ORDET

Folk og valg

Korfor velger folk slik dei gjer? Kva kjem det av at ein i land etter land opplever at fleirtallet stemmer på politikarar som ikkje fremjer deira interesser? Vi har sett det tydeleg i USA der store grupper under-priveligerte velgarar har røysta på Trump, som fører ein politikk som favoriserer dei rike og ikkje støttar vanlige folks levekår eller helserettar.
Og vi ser det i Europa i land etter land, der arbeidslause og underpriveligerte grupper gir si støtte til kandidatar som fører ein politikk direkte i strid med deira konkrete økonomiske interesser.
Og vi ser det same ved valget på Madagaskar. Det er lite truleg at Rajoelina var den kandidaten som har ein politikk som vil innebera best betring av fattigfolks levekår på landsbygda. Om han skulle gjera det, må han i framstå som ein sterkt fornya politikar - og det skal ein sjølvsagt ikkje utelukka. Men der er utan tvil han som har fått flest stemmer i store områder utover landet.

Men poenget er at når folk velger, spelar ofte mange andre faktorar inn. Her er kulturelle element - kan eg identifisera meg med den eg stemmer på? Her er talegåver, og kanskje også andre gåver. Folk ser fleire sider enn den nære og umiddelbare eigen-interessa. I noen tilfelle spelar politikarar direkte på frykt. Dei lever i ei verd der så mye blir forandra at mange knapt kjenner seg igjen. Og dei tenker: Endeleg ein som seier det eg knapt tør tenka!

Kanskje er Madagaskars politiske valg ein del av den same røyndommen: Det er så mange andre sider som spelar inn - sider ved levekår og univers som ikkje bare blir fanga av økonomi og framgang; sider knyta til talegaver og retorikk, og som gjer at mange kjenner seg trygg i ei verd der mykje skiftar. Kanskje er det vi som tar feil - kanskje må vi stola litt meir på at folk veit sine interesser?
Og forandring som betyr noe, det skjer i alle fall ikkje før folket sjølv seier frå til sine leiarar at nå er tida inne til å gjera noe anna: Nå vil vi ha meir enn luftslott og skuebrød. Nå vil vi ha leiarar som handlar og som set folkets interesser fremst - og ikkje bare tener sine egne interesser. Nå vil vi ha handling og samanheng mellom ord og liv.

Kjetil Aano

I DETTE NUMMERET

4 DRØMMEN OM HUNDREDE FIOLINER

6 FELTARBEID PÅ MADAGASKAR

8 MADAGASKAR TRENGER KUNNSKAPER OG MOTIVERTE MENNESKER

10 ER MADAGASKAR PÅVIRKET AV KLIMAENDRINGENE?

14 MED SPRIT SKAL LANDET VERNES

17 PRESIDENTVALG PÅ MADAGASKAR

23 SMÅNYTT

REDAKSJONEN

STAVANGER

KJETIL AANO
er frå Sand i Ryfylke, og bur i Stavanger. Han hadde fire viktige barne- og ungdomsår i Tanzania. Etterpå utdanna han seg til teolog ved Misjonshøgskolen (nå VID), arbeidde i sju år som misjonær på Madagaskar, og har sidan arbeidd m.a. som redaktør og som generalsekretær i NMS, og som prest og prost i Den norske kyrkja.
E-post: kjetil.aano@gmail.com

SANDNES

ØYVIND DAHL
er født og oppvokst på Madagaskar og reiste tilbake i voksen alder og var lektor og rektor på FLMs lærerskole i Fandriana i seks år. Siden jobbet han i Kirkens u-landsinformasjon, og var knyttet til Misjonshøgskolen (VID) i Stavanger i 25 år der han ble professor i kulturkunnskap. Han har også vært generalsekretær i Digni. Øyvind var med og startet VNM og var leder fra starten i 2002 til 2013.
E-post: oyvind.dahl@lyse.net

STAVANGER

HENRIK SEGLEM GRYDELAND
bor i Stavanger der han jobber som lærer på Solborg Folkehøyskole på en solidaritet-, reise- og fotballinje. Han jobbet som lærer på Den Norske Skolen på Antsirabe i perioden 93 - 98 og 2002 - 2004. Han er utdannet lærer og journalist.
E-post: grydeseg@hotmail.com

Det er ingen spøk å lære seg å spille fiolin! Rakotoarisoa Michel Tiavina Joël i arbeid.

Musikk og verdighet:

Drømmen om «hundrede fioliner»

Når foreldre som kjører pos-pos, lyser av stolthet over at barna deres ikke bare står fram på en scene i rene og pene klær, men at de synger - og spiller fiolin – og folk klapper og er begeistret, da gir det mening å være musikklærer!

TEKST OG FOTO: KJETIL AANO

Hver ukedag inviterer Eline Rodvelt Hansen lokale barn til fiolinundervisning i kapellet på Lovasoa på Antsirabe. Ikke verdens beste musikklokale, men det får duge foreløpig. Etter ett år har hun 28 elever.

– Jeg kunne hatt mange flere. Etterspørselen er enorm, sier Eline, og legger til: -det er så mye musikktalent her!

Det er ikke hvem som helst som får lov til å spille for Eline. Hun velger sine elever med omhu! Elines unger består av en blanding av skolebarn, barn som ikke lenger går på skole, enten fordi de ikke ser poenget eller fordi de ikke orker, eller fordi foreldrene ikke har råd til papir og blyant og rene skoleklær, som det er forventet de skal stille opp med også på offentlige skoler. Eller barn av mennesker hun er blitt kjent med. – Noen få kommer fra byens velsituerte familier – og de betaler for undervisningen, slik at også de som ikke kan betale, kan få en sjanse til å lære.

– Men hvorfor i all verden musikk? Og hvorfor fiolin?

– Jeg er musiker og fiolinist. Det er det jeg kan. Jeg vet jo litt om musikkens kraft. Men her ser jeg det helt konkret: Musikken bidrar til å endre bar-

FAKTA

Musikkskole, støttet av NMS. For tiden 28 barn, 17 instrumenter. Sted: Lovasoa, Antsirabe. Daglig leder: Eline Rodvelt Hansen

nas oppførsel. De oppdager plutselig at de mestrer noe, de kan noe. Det gjør noe med deres selvforståelse. Noen av barna som hadde sluttet på skolen, har begynt igjen etter å ha spilt en stund! De selv får ny motivasjon, og foreldrene blir stolte av dem, og da er det utrolig hva de kan få til.

Fra jubileum til musikkskole

Eline kom til Madagaskar på eget initiativ for å delta på NMS' 175 års- og Den gassisk-lutherske kirkens 150-årsjubileum i oktober 2017. Eline var kjent med det arbeidet som Solveig Meling Johannessen har gjort for barn i Bangkok i Thailand. Drømmen var å få til noe på Madagaskar, der musikk både ble musikk, et sosialt arbeid og noe som skaper et fellesskap.

I løpet av jubileet ble drømmen til konkrete planer. Eline reiste hjem til Stavanger, pakket litt klær og sine to fioliner, og kom til Antsirabe i januar 2018. Der startet hun opp med to elever og to fioliner. Etter et år har hun 28 elever og 17 fioliner.

– Det har nesten vært litt rart, smiler Eline. Noen fioliner har vi kjøpt her i landet. Noen har vi fått. Da Jan Olav Kleppe kom på besøk her, hadde han med seg fem fioliner, som han lurte på om kunne komme til nytte! Han visste ingenting om dette musikkprosjektet!

Unger med talent

Eline snakker med entusiasme om ungene som spiller. Noen bor slik at de får med seg fiolinene hjem – og de øver med stor iver. Andre får bare spille på Lovasoa, men også de viser entusiasme og glede.

– Vi bruker det Musikkskoleopplegget til Suzuki – det japanske programmet som er utbredt over store deler av verden, forteller Eline.

– Høydepunktet så langt var konserten vi hadde i midten av desember i 2018. Da sto 23 barn sammen på scenen i storsalen på Lovasoa. De sang, danset – og spilte fiolin. Foreldre og andre fylte salen, og viste stor begeistring.

Musikk, samfunn og framtid

Eline understreker at dette først og fremst er en enkel musikkskole. Barna lærer å håndtere et instrument, å spille og å ha glede av å lage noe, og glede av musikken. Men samtidig er dette også et bidrag til å gi barna en opplevelse av å mestre noe – og av å bety noe for andre. For noen kan det kanskje også bli noe de kan leve av i en fjern eller nær framtid. Men det viktigste er at musikken skaper endringer. Det gjør noe med utøverne: samtidig som det skaper umiddelbar glede, har det også positive ringvirkninger langt ut over den mer eller mindre rene og fullendte lyden som bølger fra fiolinstrengene de første timene.

– Dere skulle vært her f. eks. klokka 10 en onsdag formiddag, og sett og opplevd den gleden og entusiasmen som oppstår når barna oppdager at de kan skape noe! Sier en oppglødd Eline, som håper at dette kan utvikle seg videre:

- Jeg drømmer om en hel musikkskole med mange instrumenter, og jeg drømmer om et internasjonalt samarbeid. For talenter står det virkelig ikke på, sier hun.

Og Madagaskarforum legger til: Heller ikke Elines entusiasme!

Tahiry Nomena, Rakotoarisoa Tiavina Noël og Eline Rodvelt Hansen i djup musikalsk konsentrasjon.

Feltarbeid på Madagaskar

I fire uker er 27 VID-studenter på Madagaskar sammen med lærerne Marianne Skjortnes og Ellen Vea Rosnes. Studentene tar dette semesteret afrikanske og asiatiske religions- og kulturstudier som en del av sin bachelorgrad i samfunnsfag, eller som en del av et årsstudium i interkulturell kommunikasjon og globale studier. Feltarbeid utgjør en viktig del av studieturen.

TEKST OG FOTO: ELLEN VEA ROSNES

Studentene bor det meste av tiden på kultur- og kompetansesenteret Lovasoa i byen Antsirabe. De har fulgt undervisning sammen med lokale studenter i gassisk kultur, politikk og historie på universitetet Ecole Supérieure Spécialisée du Vakinankaratra (ESSVA).

I fire dager besøker studentene en landsby. VID-studentene stiller spørsmål og ESSVA-studentene oversetter. I landsbyen intervjuer de hushold og besøker private og offentlige institusjoner som helsestasjoner, skoler og kirker. Gjennom å besøke ulike hjem og å snakke med folk i landsbyen, får de et inntrykk av hvordan folk lever. De får innblikk i hvor ulik livssituasjonen kan være for mennesker i en og samme landsby. Dette gjør inntrykk.

Studentene møter mange med få materielle ting. «Folk bor veldig tett», kommenterer Vegard. «De som er rike her ville blitt sett på som fattige i Norge», sier Marit. En av de Emma intervjuet sa at penger ikke er lykke. Det han ønsket seg i livet var det nødvendige og at barna skulle ha det bra. Dette gjorde sterkt inntrykk på henne. Eirinn og Mariell synes folk er utrolig greie og åpne.
Hva lærer studentene gjennom feltarbeidet? «Jeg merker at jeg setter mer pris på det jeg har hjemme», sier Emma. Za lar seg inspirere av samholdet de har i familien. Emma tenker at det å møte andre kulturer på denne måten er veldig lærerikt. Marit synes erfaringene med å intervjue ved hjelp av tolk har vært nyttig.

For ESSVA-studentene er feltarbeidet en gylden mulighet til å praktisere engelsk. Thomas er glad for å få nye venner. Sonja, som bor i en by, synes det er interessant å se hvordan folk bor på landsbygda. For henne er det tankevekkende at noen ikke har penger til å gå på skole. Iavo, som kommer fra en kystby, lærer mye om lokal kultur i innlandet. Det er første gang Tiffany jobber med utlendinger. Tiana og Leonie understreker at feltarbeidet er for dem en stor mulighet til å bruke engelsk og til å få kjennskap til folks levemåter. Léonie sier hun ikke har hatt anledning til å snakke med mennesker på landsbygda på denne måten før. «Også er landskapet så fint her», legger hun til.

FAKTA

Siden 2012 har studenter fra Misjonshøgskolen (VID) hver januar reist på studietur til Madagaskar. Studenten som tar en Bachelor i samfunnsfag, eller Interkulturell kommunikasjon og globale studier får en månes opphold: En uke introduksjonsforelesinger, en uke feltarbeid, en uke rapportskriving og en ukes opphold på kysten.
Initiativ til studieturen er tatt av Marianne Skjortnes som har vært med alle år til nå, og de siste årene sammen med Ellen Vea Rosnes.

Norske og gassiske sdtudenter i nært samarbeid. De norske norske lærerne Marianne Skjortnes og Ellen Vea Rosnes til venste i bildet.

Lunsj ved innsjøen.

En hedersmann ser tilbake:

Madagaskar trenger kunnskaper og motiverte mennesker

– Universitetet i Stavanger har gitt meg enestående muligheter. At jeg fikk sjansen til å jobbe med studenter fra Madagaskar i nesten 30 år har gitt meg stor glede. Behovet for høyere utdanning er enormt på Madagaskar. Mine faglige bidrag til Madagaskar teller kanskje fem prosent. Hvis jeg bare hadde jobbet med norske studenter så ville det bare vært en kvart promille. Jeg har kunnet følge mitt hjerte og vet at jeg har bidratt til noe varig.

TEKST OG FOTO: ØYVIND DAHL

Det er Torleiv Bilstad (72) som sier dette til Madagaskarforum. Han var odelsgutt i Sandnes, men ble ingeniør, utdannet i Wisconsin og senere professor i miljøteknologi ved Universitetet i Stavanger (UiS) og har tapt sitt hjerte til Madagaskar. Det startet nesten ved en tilfeldighet. Torleiv var i Nairobi i Kenya for å jobbe med vanningeniørutdannelse. Men i 1990 brøt president Daniel Arap Moi de diplomatiske forbindelsene med Norge etter at Norge hadde kritisert menneskerettighets¬situasjonen i landet. Bruddet førte til at så godt som all bistand fra Norge til Kenya ble avviklet – etter mer en to tiår.

Fra Kenya til Madagaskar

Det var da Torleiv møtte professor Ludvig Munthe fra Misjonshøgskolen. Han var historiker med lang erfaring som misjonær på Madagaskar. Med gode forbindelser til professor Dina Jeanne ved Universitetet i Toliara hadde han skaffet Norad-penger til et historieprosjekt ved Universitetet. Munthe henvendte seg til den unge Torleiv Bilstad ved UiS. Torleiv ble med til Madagaskar og sammen fikk de startet et historisk tidsskrift TALILY og knyttet forbindelser. Torleiv tok kontakt med det marinbiologiske institutt (IHSM) som var en underavdeling av Universitetet i Toliara. Der traff han direktøren Man Wai Rabenevanana, halvt kineser og halvt gassisk med doktorgrad fra Frankrike i fiskeøkologi, og kontakten var der med det samme. Det ble et livslangt vennskap. Man Wai var renhårig, det var aldri snakk om korrupsjon. Torleiv tok med seg kolleger fra laboratoriet på UiS og utstyrte «labben» i Toliara og delte sine kunnskaper.

Takket være Lånekassens kvoteprogram, som nå dessverre er avviklet, kunne Torleiv invitere med seg studenter til Universitetet i Stavanger og ta dem inn på masterstudiet. I 2001 kom Andriamparany Carl. Han måtte først lære norsk, for undervisningen ble den gang bare gitt på norsk. Senere ble undervisningen på masternivå gitt på engelsk så studentene som hadde tatt engelskprøve TOEFL på Madagaskar, kunne gå rett på studiene i miljøteknologi. I 2004 fikk Carl sin mastergrad og siden har til sammen 26 studenter fra Toliara fått sin mastergrad i miljøteknologi fra UiS, 14 menn og 12 kvinner. Fire av dem har siden tatt doktorgrad ved hjelp av midler fra Nasjonalt program for utdanning og forskning (NUFU).

Hvor blir det av disse studentene?

– *Hvordan har det gått med disse studentene? Har de fått jobb?*

– De aller fleste som reiste tilbake til Madagaskar, har fått gode jobber, noen i Verdens naturfond, (WWF), en i Cotona-veveriet på Antsirabe, noen av dem har til og med fått jobb i regjeringen, miljødepartementet og petroleum- og gruvedepartementet. Enkelte har blitt igjen i Norge og har fått gode jobber her. Disse har Norge hatt god nytte av, for selv om de har

Torleiv Bilstad i sitt rette miljø.

Et sjeldent bilde av Torleiv Bilstad med slips. Men her er han sammen med Ernestine Fanjary fra Madagaskar og Gro Johnsen som er instituttleder på Fakultetet under en doktordisputas.

fått et par års studier på norsk regning, så er det Madagaskar som har gitt dem hele grunnutdannelsen. Det er Norge som får bistand fra Madagaskar, ikke omvendt.

Sammen med Leif Ydstebø fra Kvitsøy, som også var en av Torleivs studenter, har Torleiv og studentene hans også reist rundt på øya og gitt opplæring i miljøteknologi i statlige etater og private selskaper. De har gjennomført to dagers kurs blant annet i Antananarivo, Toamasina, Antsiranana, Mahajanga og Fort Dauphin. Nordmennene brukte engelsk og Torleivs studenter oversatte til gassisk uten å gå veien om norsk og fransk. Torleiv har hele tiden insistert på at studentene måtte lære seg engelsk. Det har gitt dem kompetanse som ikke mange akademikere på Madagaskar har, og bidrar til at øya kan delta på internasjonale konferanser og ta del i verdensvidt samarbeid. De som bare kan fransk, det vanlige akademiske språket, blir ofte faglig isolert.

Livslangt vennskap

– *Hva har høyere universitetsutdannelse betydd for studentene fra Toliara?*

– De studentene som har fått høyere utdannelse tar også samfunnsansvar og bidrar til å bygge sitt eget land. De har fått språklig og faglig ballast som gjør dem kvalifisert til mange oppgaver i samfunnet. De er også i stand til å gi sine barn høyere utdannelse. Faglige kunnskaper og motiverte mennesker er det Madagaskar trenger.

– Jeg har også fått mange venner på den andre siden av kloden. I oktober 2018 fikk jeg besøkt noen av dem på Vestkysten. Jeg skal også tilbake i juni for å følge opp en doktorstudent. Jeg blir glad i studentene. Hvert år i juni inviterer jeg UiS studentene til «evaluation party» hjemme i løa på odelsgården. Jeg har fått god støtte fra instituttet her ved universitetet. Dessverre er Man Wai blitt syk og er nå ute av spillet.

– *Hvem skal ta over arbeidet ditt når du går av med pensjon?*

– Dessverre står ingen klar til å føre dette arbeidet videre. De som begynner en akademisk løpebane i dag i Norge må kvalifisere seg ved å publisere hele tiden og får ikke tid til å prioritere studentene. I hvert fall ikke afrikanske studenter. Det også blitt mye vanskeligere etter at det statlige kvoteprogrammet ble nedlagt i 2017 av de fire samarbeidspartiene, Høyre, Venstre, FrP og KrF. Her har KrF sovet i timen. Sørgelig, men sant. Dette hadde ikke noe med statskuppet på Madagaskar i 2009 å gjøre, for det gjelder alle land som Norge gav kvotestipend, sier Torleiv Bilstad med et sukk.

Veien blir borte i kraftig regn.

Er Madagaskar påvirket av klimaendringene?

I løpet av mine år på Solskinnsøya (og senere besøk der) hørte jeg fra risdyrkerne i innlandet at de mener været er mer ustabilt. Starten på regntiden er ikke så forutsigbar som før, noe som skaper problemer for utplantingen av de små risplantene. Og regntiden, som før ga nesten daglig påfyll med regn, kan nå ha lange tørkeperioder slik at risplantene tørker. Eller det motsatte skjer: Det kommer alt for mye regn, med tilhørende flom og tap av avlinger.

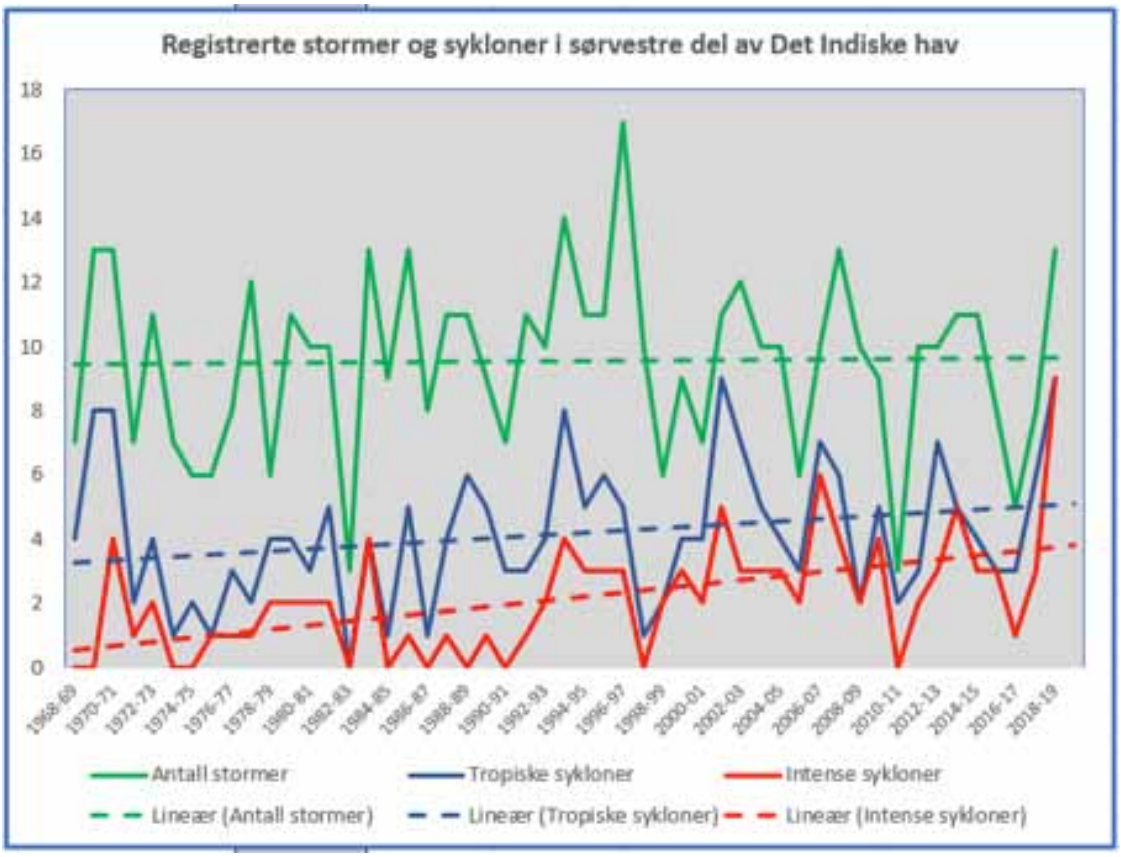

TEKST: JON E. BAKKE

Så kan man jo lure – hvor lang er egentlig risbøndenes hukommelse? Har det ikke alltid vært variasjoner i været og nedbøren? Har ikke været alltid vært et spenningsmoment i bondens liv? Eller er det slik at klimaet virkelig har endret seg i nyere tid?

For ikke å misforstå begrepene vær og klima må vi tydeliggjøre forskjellen. Været er det vi opplever daglig eller i løpet av et år. F.eks. opplevde Sør-Norge en fantastisk solrik og varm sommer i 2018. Dette er en værhendelse. Det samme gjelder syklonen Idai som herjet Mosambik og nabolandene i mars i år. Enkelthendelser – selv om de kan være svært ekstreme – sier ikke noe om endringer i klimaet. For å si noe om klimaet og klimaendringer må vi inn i statistikken og se på værdata over tid, vanligvis kreves det statistikk over minst 30 år.

Hva vet vi om klimaendringer på Madagaskar?

La oss først se på registrerte endringer i regionen, dvs. sørvestre del av Det indiske hav. For å se på utviklingen de siste 50 årene har jeg tatt utgangspunkt i storm- og syklondata utarbeidet av det regionale meteorologiske senter på øya La Réunion som ligger øst for Madagaskar. Det er viktig å merke seg at ikke alle stormer og sykloner i området treffer Madagaskar, men oversikten sier noe om hvor utsatt øya er for sykloner.

Diagrammet viser store årlige variasjoner i antall stormer og sykloner. For at stormene skal utvikle seg til sykloner, må overflatetemperaturen i havet være minst 27 grader C. For å se utviklingen over de siste 50 årene, er det lagt inn prikkede trendlinjer. Disse viser at antall stormer pr sesong er ganske konstant (grønn linje). Imidlertid ser vi at antall sykloner (blå linje) – og ikke minst intense sykloner (røde linje) – har økt. Det forteller enkelt sagt at havet er blitt varmere, noe som bekreftes av temperaturmålinger. I perioden 1960-2010 har gjennomsnittlig overflatetemperatur i området økt jevnt med mellom 0,5 og 1,0 grad. Det synes kanskje ikke mye, men det er nok til å forklare den økte syklonfrekvenser. Det forteller også hvordan en liten økning i sjøtemperaturen kan føre til dramatiske endringer i klimaet.

Hva så med klimaendringer på selve Madagaskar, hva vet vi der? En artikkel skrevet etter en workshop i 2009 ved Mauritius meteorologiske institutt oppsummerer hva temperatur- og nedbørsmålingene kan fortelle oss. Data fra i alt 15 målestasjoner rundt på Madagaskar i perioden 1961-2008 ligger til grunn for konklusjonene:

- Gjennomsnittlig dag- og natttemperatur har økt med ca. 0,4 grader pr 10 år, og frekvensen av særlig varme dager og netter har økt. Frekvensen av særlig kalde dager og netter er gått tilsvarende ned.
- Årlig nedbørsmengde har gått ned. For de fleste målestasjonene er det snakk om 5-10 % reduksjon pr 10 år. I tillegg er det generelt en økning i dager uten eller med lite nedbør.

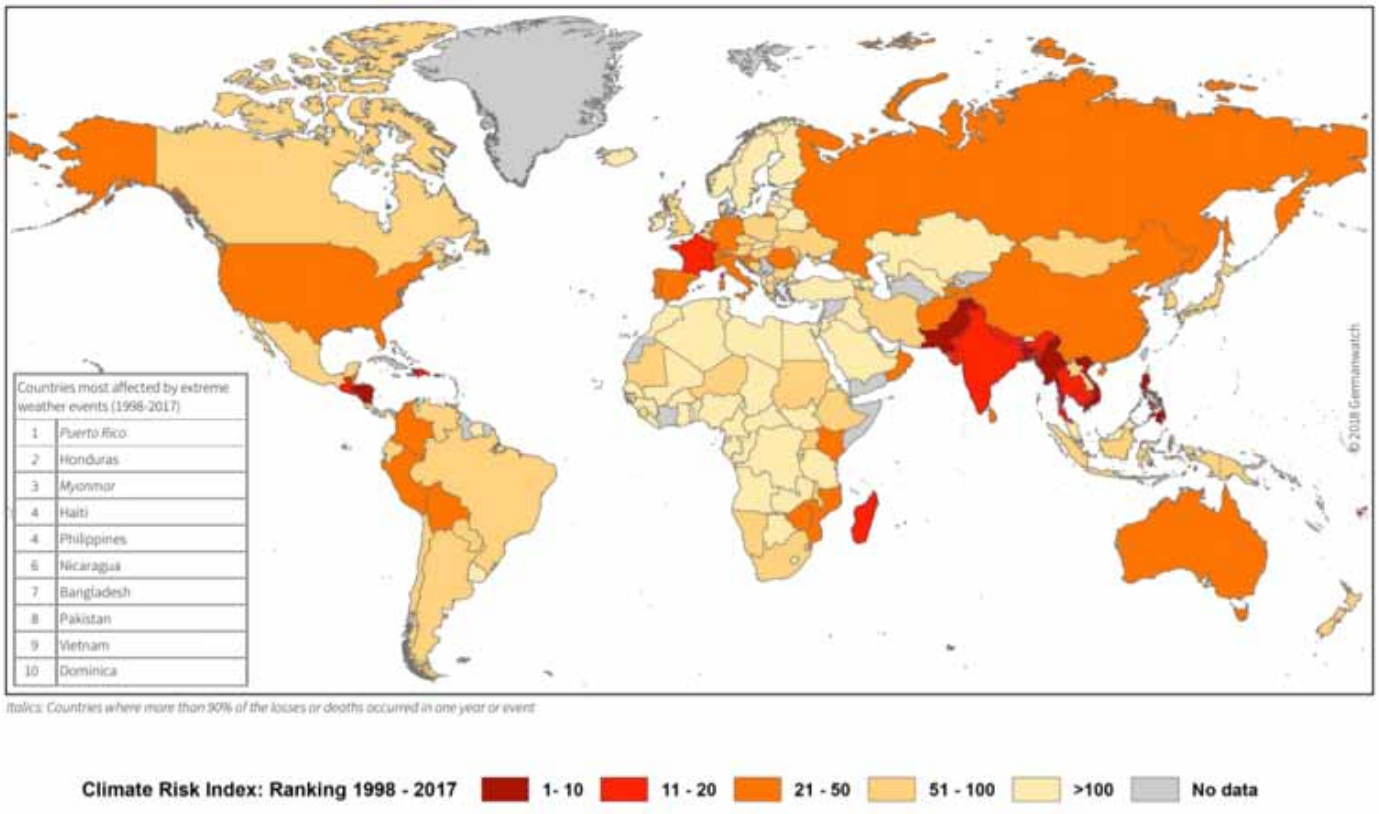

Datamodeller for klimaendringer forutsier at det globalt sett vil bli mer ekstremvær. For Madagaskars vedkommende har vi allerede sett at antall sykloner har økt. Men ekstremvær kan også innebære lange tørkeperioder eller andre ødeleggende værsituasjoner. Organisasjonen Germanwatch har siden 1998 registrert ekstremvær og hvilke land som har vært mest utsatt. I en oppsummering for de siste 20 årene ser vi at Madagaskar ligger blant de 20 mest utsatte landene i verden (se kartet).

Værstatistikken viser med andre ord at risbøndenes opplevelse av klimaendringer er riktige og understreker hvorfor det er utrolig viktig å vite om og forberede seg på endringene som Madagaskar er utsatt for.

Hvilke utfordringer står Madagaskar overfor?

Madagaskar har store naturrikdommer, og dermed et stort potensiale for økonomisk utvikling. Likevel er landet blant verdens aller fattigste. Befolkningsveksten er en kjempeutfordring: 5 mill. i 1960, 15 mill. i 2000 og 27 mill. i 2019. Det påvirker selvsagt hele samfunnet, ikke minst matforsyning, skolesystemet, helsevesen og alle typer infrastruktur. På toppen av dette kommer så klimaendringene.

Syklonene fører med seg enorme nedbørsmengdene som skaper flom og ødelagte avlinger, veier, osv. Hvor store nedbørsmengder som kan komme, illustreres godt ved å se på verdensrekorden for nedbør i løpet av ett døgn. Den er på hele 1870 mm (La Réunion i 1952), dvs. omtrent den samme nedbøren som Bergen får i løpet av ett år!

Ødeleggelsene som følger av kraftig og mye regn forsterkes av avskogingen. Skog fungerer som regulator for nedbøren og reduserer flomfaren ved at trærne suger opp vann og skogsjord holder på mye mer vann enn jord i åpent lende. I tillegg hindrer bladverket og røtter at det kraftige regnet graver ut jordsmonnet. Avskogingen på Madagaskar er fortsatt urovekkende stor, og myndighetene har ikke klart å sette inn gode tiltak for å stoppe hogsten. I mange tiår har vi snakket om at Madagaskar «blør» når vi ser det røde elvevannet, et tegn på at den fruktbare delen av jordsmonnet forsvinner når det kraftige regnet slår ned på den skogløse marka.

Sør-Madagaskar er utsatt for den motsatte effekten – tørke. I nyere tid har tørkeperiodene økt i intensitet og lengde, og befolkningen er nesten hvert år avhengig av nødhjelp for å overleve. Statistisk er det beregnet at Madagaskar må være forberedt på tre tilfeller pr år med sterkt ødeleggende ekstremvær.

Mer tørke i sør kan også føre til hyppigere ødeleggelser fra vandregresshopper. De kan opptre i enorme svermer som spiser opp alt på sin vei, enten det er naturlig gress, rismarker eller andre dyrkede planter.

En kanskje mindre påaktet konsekvens av økt temperatur er at havnivået vil stige. En ting er at bresmeltingen i Antarktis og på Grønland bidrar til økt havnivå. En annen ting er at vannet utvider seg når temperaturen øker. Da trenger vannet mer plass, og det kommer i høyden, dvs økt vannstand. Dette vil ikke bare påvirke kystbyene, men også mangroveskogene, korallrevene og kystfisket.

Hvordan forbereder Madagaskar seg på klimaendringene?

I samarbeid med bl.a. Verdensbanken har den gassiske stat utarbeidet et pilotprogram for å bygge motstandsdyktighet i møte med klimaendringene – Pilot Program for Climate Resilience. Her understrekes det både det fore-

byggende arbeidet og det som må gjøres for å avhjelpe når ekstremværet kommer. Fem grunnleggende prinsipper legges til grunn:

- Motstandsdyktighet i ulike regioner. Klimaendringene vil ikke gi de samme utfordringene over hele landet. F.eks. utfordringene i hovedstadsområdene er vesentlig forskjellig fra situasjonen på Sør-Madagaskar.
- Motstandsdyktighet i ulike samfunnssektorer. Sektorene som får fokus i første omgang er primærnæringene (landbruk og fiskerier) og helse. Hele 80 % av den voksne befolkningen arbeider i primærnæringene, slik at dette er viktig både for sysselsetting og landets matforsyning.
- Motstandsdyktighet i ulike samfunnslag. Noen samfunnslag er opplagt mer utsatt enn andre, f.eks. kvinneledete husholdninger og folk uten fast bosted (f.eks. i slumområder).
- Infrastrukturens motstandsdyktighet. All offentlig innsats og investering må ta hensyn til klimautfordringene, f.eks. flomsikring, vannforsyning, energiforsyning, veier, osv.
- Finansiell motstandsdyktighet. Offentlige budsjetter må ha reserver til å takle ekstremværsituasjoner. Det må også utvikles låne- og forsikringsordninger for de mest utsatte gruppene.

Som vi ser er det i gang arbeid for å øke landets evne til å takle de fremtidige klimautfordringene. Og heldigvis er det internasjonale samfunn på banen med muligheter for finansiell støtte. Men dette forutsetter endringer i det gassiske styresettet, ikke minst med tanke på korrupsjon. Så da gjenstår det å se om den nyvalgte presidenten og hans regjering makter å ta tak i disse utfordringene.

Vandregresshoppe.

Flom i maisåkeren.

Her er ovnen som kanskje kan erstatte den brannfarlige og miljø-uvennlige «fata-pera».

Med sprit skal landet vernes!

Ved å få deler av Madagaskars bybefolkning til å gå over fra trekull til etanol, håper Eirik Sandstø å bidra til å redde regnskogen, forbedre miljøet, skape arbeidsplasser og bedre folkehelsa.

TEKST OG FOTO: KJETIL AANO

- Målet mitt er i første omgang å distribuere 100 000 etanol-ovner. For hver ovn som selges og brukes, reduserer vi forbruket av trekull. Trekull-brenning er en av landets største svøper, forteller Eirik Sandstø. Det påfører landet en stadig reduksjon av skog, og i byene bidrar det til dårlig luft med tilhørende plager for deler av befolkningen.

- Men, legger han til, det hele er samtidig er risikoprosjekt!

Eirik er misjonær utsendt av NMS, og jobber som nestleder ved kultur- og kommunikasjonssenteret LOVASOA på Antsirabe. I tillegg har han flere prosjekter som han forsøker å få i gang. Det største prosjektet er det han kaller etanol-prosjektet.

Fattigdom og trekull

Madagaskar er et av verdens fattigste land. Rundt tre fjerdedeler av befolkningen lever under FN's definerte fattigdomsgrense, det vi si de lever for under to dollar dagen. De fleste av disse lever på landsbygda. I byene er situasjonen noe bedre, men ikke mye. Det betyr at de fleste bruker billigste brensel til matlaging og koking. Så langt er dette trekull, gjerne brukt på en vaklevoren primuslignende innretning, FATAPERA, som er koselig og sjarmerende. Men brannfarlig, ineffektiv og lite miljøvennlig.

Dette, tenkte Eirik, ville han gjøre noe med. Han satte i gang og undersøkte om det finnes alternativer. Det gjør det. Eirik kom i kontakt med personer som drev mikrodestillerier – og framstiller ren etanol – 96% sprit, med andre ord. Det egner seg glimrende som brensel.

Han oppsøkte nasjonale og internasjonale aktører som delte hans interesse for å finne framtidsretta og mer miljøvennlige løsninger. En samarbeidsordning med Verdensbankens Madagaskarkontor og miljøorganisasjonen Green Development kom i stand. Etanolselskapet SAFI var eid av den norske IT-gründeren Une Amundsen. Da han døde, fikk Eirik kjøpe restene etter selskapet.
– Målet er at etanol-forbrenning skal kunne konkurrere prismessig med trekullet, sier Eirik. Der er vi ikke ennå, men greier vi det, kan dette fort ta av.

Sette i gang

Så var det bare å sette i gang da. Flere ting måtte på plass. Først måtte finansiering på plass. Eirik har selv sørget for kapital som er risikovillig. Realistisk sett er dette en sjanse å ta!

– Det er noen hundre tusen norske kroner som skal til for å få dette på beina, forteller han. Og de som har investert gjør det ikke med tanke på høy avkastning. En eventuell avkastning vil utelukkende gå til reinvestering for å videreutvikle prosjektet – eller å utvide det.

Deretter måtte vi finne en etanolbrenner som var trygg, enkel og billig.

- Dette fant vi, i Kina, sier Eirik.
- Vi fikk kontakt med en produsent som lager fabelaktige, enkle og trygge ovner, tegna av et norsk design-selskap. De brenner mye mer effektivt enn trekullet. –Kom og bli med og se på lageret mitt, sier han, og viser stolt fram ovnen:

- Denne selger vi for 50000 gassiske Ariary. Det tilsvarer 120 kroner, og vi har gjort noen salgsundersøkelser som viser at dette vil folk ha! Eirik forteller at de tok med tjuefire ovner til en liten by på østkysten, et område som betraktes som relativt fattig også til Madagaskar å være. På mindre enn en time ble alle tjuefire ovnene solgt.

- Ovnene har vi funnet, der er avtalene i boks. Kapasiteten er stor nok, og så er det litt spenning knyttet til distribusjonen, konstaterer Eirik, men legger til at dette er han sikker på skal la seg løse.

Etanol-produksjon

Det er stor sukkerproduksjon på Madagaskar. Kinesiske selskaper driver tre store sukkerfabrikker – og bi-resultatet her er svære menger etanol. Det skulle derfor ligge til rette for rimelig og trygg levering av dette produktet.

- Men her er vi fortsatt ikke i mål, forteller Eirik. Det dreier seg om komplekse avtaleverk. Fordi det er penger fra både EU og Verdensbanken inne i bildet, kreves det omfattende garantier for både forvaltning og andre forhold.

- Ikke alle produsenter ivrer like sterkt for å gi slike garantier, smiler han.
Dette kan man selvsagt gå rundt, men det ønsker han ikke. Målet er at dette skal være en bedrift som forholder seg helt åpent til alle regler, og som tåler innsyn i både i økonomi og lover og regler om arbeidsforhold.

- Og dessuten har det med prisnivå å gjøre. –Her gjelder det bare å vente og å være tålmodig! Eirik er temmelig sikker på at dette skal

Spriten skal tappes på slike flasker som selges for noen få kroner literen. Spriten vil erstatte brannfarlig, forurensende trekull, og hindre destruktiv avskoging.

la seg ordne. Og som sikkerhetsventil har han sikret seg en mulighet til kjøpe etanol hos en leverandør i Sør-Afrika. –Men det vil jo være litt av ett nederlag, smiler han: Målet vårt er jo å støtte også lokal produksjon.

Fabrikk og gratis utstyr

Mens han venter på og arbeider for at etanol-leveringsavtalene skal komme i orden, legger han til rette for at alt skal være klart. På den Lutherske kirkens jordbruksskole, Tombontsoa, like utenfor Antsirabe, leier han et ledig lokale.

- Her er fabrikken vår, sier han, og viser stolt fram et anlegg der han kan tappe etanol fra store tanker på én-liters plastflasker.

- Målet er å komme på en pris der vi kan selge disse flaskene for 2000-2500 Arirary, det vil si mellom fem og sju kroner literen. Da ligger prisen noe over hva det koster å koke på fatapera, sier han. Men fordelene her er så store at han tror at det vil være et rimelig stort marked for dette likevel.

- Drømmescenariet er jo at vi skal få til en avtale enten med en giver eller en organisasjon som gjør at vi kan subsidiere prisen på etanolen, når produksjonen kommer gang. Greier vi det, er det ingen ende på hvor dette vil gå...

Gavepakke

Utstyret i frabrikken er topp moderne, og Eirik blir nesten rørt når han forteller om det. Den norske gründeren og milliardæren Une Amundsen har etablert tilsvarende miljøvennlige prosjekter i seks land i Vest-Afrika. Han var i ferd med å gjennomføre det samme på Madagaskar. Men mens han var i landet, døde han. Det kom ikke uventet, forteller Eirik. Amundsen var en slik kar som ikke tok hensyn til at han hadde skrantende helse.

- Familien var ikke i stand til å føre arbeidet videre, men de donerte det som var av maskiner til Eirik og det prosjektet han var i ferd med å etablere. Nå stårt det her – maskinene fungerer, og venter bare på a bli tatt i bruk. Og prosjektet bærer det talende navnet Renewed Life!

Drømmen? - Å få en snarlig avtale med etanolprodusentene her på Madagaskar. Og å få til en totalpakke som gjør at vi kan selge etanolen for under 2400 Ariary. Da er jeg sikker på at det er marked for minst 100 000 husholdninger. Og greier vi å presse prisen enda lenger ned, f. eks. mot 1600 Ariary, eller fire kroner literen, da kan vi raskt legge til en null til, tror Eirik.

Og da vil dette virkelig være et bidrag til både miljøvern, tryggere husholdninger, redusert avskoging – og kanskje til og med en liten bit ruspolitikk. I dag selges gassisk brennevin for ned mot fem kroner literen på supermarkeder. En større konkurranse vil kunne øke prisen på det og!

Den som lever får se, sier Eirik Sandstø til Madagaskarforum, mens han venter på og arbeider for at avtalen om fast og trygg etanol-leveranser skal komme i boks.

Enkel med god teknologi skal gi billig og god varme til koking i de tusen hytter, håper Eirik Sandstø, som har tro på sitt spennende prosjekt.

Andry avgir stemme.

Presidentvalg på Madagaskar

Den 19. desember 2018 foregjekk andre valgomgang i presidentvalget på Madagaskar. Då sto det mellom to kandidatar, begge tidlegare presidentar, Ravalomanana, president frå 2002 til 2009, og Rajoelina, president frå 2009 til 2014.

TEKST: KJETIL AANO
BILDER: TRIBUNE

Det var dei som sto igjen med desidert flest stemmer etter at første omgang var gjennomført ein drøy månad tidlegare (7. november 2018). Alt i alt 36 kandidatar stilte til valg, men det var dei to som skilde seg ut frå massen.
Valgkommisjonen (CENI) peikte raskt ut ein vinnar: Andry Rajoelina, som fekk meir enn 55% av stemmene.

Opposisjonen ville ikkje godkjenna dette, og det blei til saman frå begge sider, levert inn ikkje mindre enn 305 klager på resultatet. Etter gassisk grunnlov, er det forfatningsdomstolen (HCC) som til slutt har det avgjerande ordet, og etter å ha gått gjennom resultatet, erklærte HCC ein vinnar 8. januar: Andry Rajoelina.

Det politiske engasjementet har vore stort. Etter at valgkommisjonen sleppte det føreløpige resultatet, var det fleire dagar omfattande demonstra-

Andry i sin skuddsikre Cadillac.

Andry avlegger ed.

Andry inntar hovedstaden.

Hery, Marc og Andry på Mahamasina.

sjonar i hovudstaden. Men etter at kommisjonen kom med si erklæring har det vore ei interessant utvikling: I hovudstaden har det vore fullstendig ro. Og den tapande kandidaten, Marc Ravalomanana, har med påfallande styrke og konsekvens, stått fram på ein forsonande måte. Han har gratulert vinnaren Rajoelina, han har halde ein tale der han erklærer at nå er kampen over mellom dei to, og nå er målet å sørga for eit sterkt, godt og etterretteleg leiarskap i landet. Og han har lagt til at han for sin del vil gjera det han kan for at det skal skje.

Dyr valgkamp

Norge har støtta dette valget med til saman litt over 10 millionar kroner. Arbeidet med å førebu det, har pågått over fleire år. Ytre sett gjekk valget roleg og fredeleg for seg, og dei inernasjonale observatørane, noen av dei frå Norge, har stort sett hatt lite å utsetja på valget.

Valgkampen i eitt av verdas fattigaste land merkte seg ut ved at begge dei to sluttkandidatane brukte store midlar. Rajoelina har hatt den desidert dyraste kampanjen, og ifølge franske og gassiske aviser har han brukt 192 millionar euro i valgkampen. Det tilsvarer mellom 1,8 og 1,9 milliardar norske korner. Også Ravalomanana har brukt mange ressursar, men ikkje på langt nær så mykje som sin rival, som altså gjekk sigrande ut av kampen.

Fransk bakteppe?

Madagaskar er eit av dei få landa som ennå heng fast i eit voldsomt fattigdomsgrep trass i at landet verken har vore involvert i krigar eller har opplevd valdelege interne konfliktar over tid. Dei første tiåra etter frigjeringa i 1961, var eit roleg tiår, men lite skjedde. Frå 1975 fram til 1992/3 framsto etterkvart den sjølv-erklærte marxisten Didier Ratsiraka som den sterke mannen, og han hadde høge ambisjonar og ein veldig framgangs-retorikk, men svært beskjedne resultat å visa til. Etter omfattande demonstrasjonar miste han makta i 1993. Deretter styrte den godmodige landsfaderen Zafy Albert som ein slags overgangspresident, til det igjen tre år seinare var valg etter at Zafy var blitt avsatt av nasjonalforsamlinga. I 1996 vann Ratsiraka igjen valget. Nå hadde Ratsiraka lagt av seg mykje av sin marxistiske retorikk, og politikken han prosederte var ei nasjonal utgåve av kapitalisme. Men lite skjedde, og ved valget i 2001 måte han til slutt gi frå seg makta, etter ei langvarig strid om kven som hadde vunne. I 2002 kunne den suksessrike forretningsmannen Ravalomanana innta presidentpalasset. Han re-orienterte Madagaskars politikk, og leia landet gjennom ein periode med høg økonomisk vekst og sterk framgang både for skolegang og helsevesen nasjonalt. Samtidig var han også sterkt pro-anglofon, og framsto etterkvart som meir

Fra venstre: Hery Rajaonarimampianina (59); [Zafy Albert (død)]; Didier Ratsiraka (82); Marc Ravalomanana (68), Andry Rajoelina (44)
Bildet ble tatt under en forsoningsmøte i 2014.

Marcs demonstranter på 13.-maiplassen.

og meir eigenrådig, og han er med god grunn blitt klaga for å blanda sine eigne og landets økonomiske interesser. I 2009 blei det veldige demonstrasjonar mot han, noe som endte med at han måtte gå av, og forlata landet i ein periode. Den som leia opposisjonen mot han var Andry Rajoelina. Hans styre, som fekk makta gjennom det som mange såg på som eit kupp, blei anerkjent av få land, og Madagaskar opplevde økonmisk tibakegang og politisk krise. Men Den Afrikanske Unionen (AU) forhandla fram eit vegkart som la grunnlaget for valget av Hery Rajaonarimampianina som president mellom 2014 og 2019. Ved valget i desember 2018 var det altså igjen Rajoelina som inntar presidentposisjonen. Han blei innsett som lovleg vald president ved ein storslått seremoni den 19. januar i år, 2019.

Som ein ser av denne gjennomgangen, er det ikkje mange skifte av topp-leiarar i landet, som har foregått etter vanleg valg. Ofte har demonstrasjonar og valdelege opptøyer spelt ei rolle. Og rykter, som ofte er stadfesta av truverdige personar, kan også fortelja at det i gassisk politikk finst ein del bakanfor-liggande interessentar. Den mest opplagte er landets tidlegare kolonimakt, Frankrike, som er kjent for ikkje å ha veldig tunge innvendigar mot å blanda seg i politiske forhold i sine tidlegare koloniar. Franske økonomiske interesser og investeringar spelar her ei rolle. Det gjer også spørsmål om språk og kultur, som indirekte påverkar Frankrikes posisjon i verdssamfunnet.

Det er ikkje urimeleg å tenka at Frankrike har hatt ei klar interesse av at det var Rajoelina, som skulle gå sigrande ut av denne prosessen. Det er i alle fall klart at Frankrike stiller seg langt framme i rekka av gratulantar. Madagskarforum er kjent med at også i løpet av prosessen er det komne klare indikasjonar på kven som var Frankrikes favoritt-kandidat, utan at vi sit på ugjendrivelege prov på at han skal ha fremja sine interesser på ein udemokratisk måte.

Korrupsjon og elite

Noen forhold ha prega alle dei politiske regima som har styrt Madagaskar etter frigjeringa i 1961:

- Alle politiske leiararar har vore avhengig av støtte frå ein liten økonomisk og kulturell elite i hovudstaden, og denne har makta å trekka i trådar og slik sørga for at politiske prosessar endar opp med å vera i tråd med deira interesser. Når politikarar har framstått utan å ha denne relasjonen, har dei slite.
- Så godt som alle dei politiske regima landet har hatt, har slite med omfattande korrupsjon. Det har nok variert, men viljen til å gripa fatt i dette omfattande samfunnsproble-

Andry og Marc går videre.

met, har ikkje vorte stor, sjølv om retorikken tidvis har vore høglydt. Viljen til å ta små fiskar har vore større enn til å gripa inn mot leiande politikarar og andre tunge samfunnsaktørar. Landet har i dag eit dristig og oppegåande antikorrupsjonsarbeid gjennom BIANCO, men heller ikkje dette har makta å få til omfattande endringar, trass i at noen med høg posisjon er blitt påtalt.

- Landet har eit svært korrupt, og til dels dysfunksjonelt rettsvesen, og som om ikkje dette er nok, har landet ein befolkning som lar seg styra og skalta og valta med med ein tilsynelatande grenselaus tolmot.

Visjonar for landet?

Sjølv om det er mange gode teikn på vilje til å leia landet på rett veg, er det er dessverre liten grunn til å venta eit radikalt brot med denne tradisjonen med den nye presidenten. Han har utmerkt seg ved å lova svære prosjekt i aust og vest: nye universitet i alle landets provinsar, kamp mot kvegtjuveri og systematisk røvarvesen; Dette er store og viktige ting som vi håpar han vil lukkast med.

Det skal også seiast at han i vekene etter valgsigeren har komme med klare lovnader om å stasa på utvikling der det trengs mest. Landet har desperat behov for satsing på meir jordnære program: Mindre enn 40 prosent av årskulla fullfører grunnskole, det er store utfordringar knyta til elementær helseteneste; det er eit skrikande behov for satsing på infrastruktur, som bygging av og vedlikehald av vegar og elektrifisering av landsbygda. Landet har hatt sterk folkeauke. Det treng satsing på matvaresikkerhet - og på jobbskaping for alle dei store kulla som veks opp.

Slikt lar seg gjera. Ei rekke land, - også fleire av Madagaskars naboland - har greidd det. Men det krev vilje og visjonar. Rajoelina har etter valget uttrykt seg klart, og ber om støtte til nasjonal satsing. Han har lova så mykje det er skal bli vanskeleg å innfri. Men han kan overraska. Og det går alltid an å håpa!

Presidentinnsetting med stil

Lørdag 19. januar 2019 blei den nye presidenten innsett i sitt embete ved ein omfattande seremoni på Mahamasina stadion midt i hovedstaden, Antananarivo. Det skjedde med pomp og prakt og stil ein president verdig. Det var god deltaking frå det internasjonale samfunnet. Eit knapt titals afrikanske statsleiarar deltok. Det gjorde også ein fransk minister – og Frankrikes tidlegare president, Sarkozy. Det siste ikkje utan at det blei stilt ein del spørsmål om kva rolle han eigentleg spelte her?

På gassisk vis blei det halde gode og velformulerte talar. Også den nyinsette presidenten heldt ein flott tale, der han lova å stilla opp for folket, og å gjera kampen mot fattigdom til sin første prioritet. Elles framheva han også at kan ikkje ville tola korrupsjon – og at han ville satsa på rask økonomisk utvikling.

Dette er målsettingar som tener den nye presidenten til ære. Så vil framtida raskt visa om dette bare er ord. Madagaskarforum har i alle fall ikkje noe betre å gjera her, enn å seia:

Rajoelina - lykke til med å omsetta dei gode orda dine i handling!

Og Madagaskars folk - ta skeia i eiga hand - og still krav til leiarane dykkar!

Vennskapsforeningens lobby-arbeid

Etter presidentvalget på Madagaskar har Vennskapsforeningen vært aktiv for å få norske myndigheter til å øke norsk bistand til Madagaskar. Nå har vi fått opplyst at Aksel Jakobsen, som er statssekretær for utviklingssamarbeidet, reiser til Madagaskar i juni måned for å få en oversikt over situasjonen og vurdere på nytt norsk bistand til et av verdens fattigste land.

TEKST OG FOTO: ØYVIND DAHL OG KÅRE KRISTENSEN

I februar forfattet VNM et notat til Utenriksdepartementet ved statsråd Dag-Inge Ulstein der vi pekte på 10 grunner til å gjenoppta, opprettholde og eventuelt utvide bistandsporteføljen til Madagaskar.

Bakgrunnen var, for det første, at det ble gjennomført et demokratisk internasjonalt anerkjent valg på ny president rett før jul i 2018. Den nye presidenten Andry Rajoelina ble innsatt som landets president lørdag 19. januar av forfatningsdomstolen HCC. De tidligere presidentene Marc Ravalomanana og Hery Rajaonarimampianina gratulerte vinneren, uten at det kom til uro og demonstrasjoner i gatene. Det er første gang siden uavhengigheten i 1960 at et presidentskifte har foregått uten demonstrasjoner og vold.

For det andre har det kommet på plass en ny utviklingsminister, Dag-Inge Ulstein fra KrF, som kan se med nye øyne på norsk bistand til Madagaskar. I 2004 ble det opprettet en norsk ambassade på Madagaskar. Etter kuppet i 2009 ble ambassaden omgjort til en ambassadeseksjon fra 2011 underlagt den norske ambassaden i Pretoria i Sør-Afrika. Ambassadekontoret i Antananarivo har siden 2017 vært styrt av ministerråd Johan Kr. Meyer, med tidligere leder i VNM, Alexander Krosby, som lokalt ansatt.

Ti grunner til å øke norsk bistand til Madagaskar

1. Når en ser bort fra land med krig og konflikter er Madagaskar verdens femte fattigste land. (77% lever under USD 1,25 og 92% under USD 2 ifølge FN). Flere politiske kriser og utbredt korrupsjon har medført at utviklingen innen mange offentlige sektorer har bremset opp: skole, utdanning, helse, turisme, infrastruktur, industri, næringsliv og primærnæringer. Norsk utviklingspolitikk har i økende grad vært å satse på fattigdomsbekjempelse – da burde Madagaskar være en klar kandidat.

2. Madagaskar, har etter flere politiske kriser, gjennomført et fredelig demokratisk presidentvalg som er anerkjent av det internasjonale samfunnet. Landet er klar for en ny start. Valg på ny Nasjonalforsamling skal skje i mai 2019. Den nye presidenten Rajoelina har anmodet det internasjonale samfunnet om å gjenoppta bistanden som ble frosset i 2009-2014 og satse på det nye utviklingsprogrammet Initiative Emergence Madagascar (IEM). Madagaskar trenger nye investorer.

3. Norge har allerede en 150 år lang og tradisjonsrik felles historie med Madagaskar, ikke minst gjennom norsk misjon fra 1867 (NMS), norsk skipsfart fra 1921 (SEAL/NAL), Norad fra 1972, universitetssamarbeid fra 1980, vennskapsbysamarbeid fra 1989 og flere NGOs: WWF, Selskapet for Norges Vel, og andre. Ingen land i Afrika (kanskje med unntak av Sør-Afrika) kan vise til et så langvarig vedvarende samarbeid.

4. I motsetning til hva som er tilfelle i de fleste andre afrikanske land, er det få bistandsaktører på Madagaskar. Frankrike har selvsagt lange tradi-

sjoner på øya, særlig i forbindelse med utvikling av næringsliv, etablering av bedrifter og lignende. Kina har økende interesser på Madagaskar som andre steder i Afrika. (I dag bor det anslagsvis 70-80.000 kinesere i landet.) Det er viktig for Madagaskar at landet har flere samarbeidspartnere for både bistand og handel. Slik kan landet unngå å usunn avhengighet av få partnere.

5. Det betyr også mye for Madagaskar å få flere engelsktalende partnere, og slik bidra til en bredere internasjonal kontaktflate. Selv om både gassisk og fransk er offisielle språk, er det nesten bare franskkunnskaper som kan skape sosial mobilitet. Engelskkunnskapene er ofte svært dårlige. Som frankofon stat blir landet ofte en øy også språklig sett. Det norske samarbeidet kan bidra til å bryte isolasjonen og gjøre landet til deltaker i den globale utviklingen på en aktiv måte.

6. Norsk bistand kan vise til mange og gode resultater, særlig innen utdanning (Grunnskoler, videregående skoler, lærerskole, grønne skoler, inkludering av syns- og hørselshemmede), jordbruk (jordbruksskoler, miljøsatsing, melk-, potet-, og hveteproduksjon), Olje for utvikling (lovgivning, petroleums-forvaltning, utvidelse av gassisk territorialgrense på kontinentalsokkelen), landsbyutvikling basert på folks egne prioriteringer og behov («Use Your Talents»), kultur- og universitetssamarbeid gjennom opprettelsen av Lovasoa Cross-Cultural

Vennskapsforeningens leder, Kåre Kristensen, Statssekretær Aksel Jakobsen og tidligere leder Øyvind Dahl i Utenriksdepartementet

Smånytt

Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar

Internasjonalt Symposium på Lovasoa i november

Sammen med Universitetet i Antananarivo og Vennskapsforeningen Norge – Madagaskar vil Lovasoa Cross-Cultural Competence Center (L4C) organisere et forskersymposium på kultursenteret 26.-27. november.

Tekst og foto: Øyvind Dahl

Symposiet som har fått overskriften: «International Symposium on Interculturality» skal ha fire såkalte akser: 1. Kultur og musikk, 2. Helse og interkulturell kommunikasjon, 3. Språk og interkulturell utdannelse, 4. Dokumentasjon og arkiv.

Både norske og gassiske forskere vil delta på symposiet som vil ha noen felles sesjoner og noen innenfor hver akse der forskerne kan legge frem sine forskningsprosjekter til felles drøftelse. Språkene under symposiet vil være gassisk, fransk og engelsk.

Det er oppnevnt en styringskomite med representanter for Universitetet i Antananarivo og Lovasoa. For å få oversikt over interessen og for å kunne gjennomføre en seriøs planlegging av prosjektet ber Lovasoa om forhåndspåmelding innen 30. juni.

Litt nytt fra VNM Årsmøte:

Årsmøtet for VNM ble holdt i Oslo lørdag 30.03. Bra deltakelse. Det var ingen store saker opp til behandling, men årsmelding og regnskap ble presentert. Regnskapet ble gjort opp med et lite overskudd som legges til foreningens kapital.

Valg av styremedlemmer skjer nå i de to lokallagene. Mens valg av leder og kasserer skjer på foreningens årsmøte. Brian Swan har vært kasserer de siste to årene. Han fikk takk for innsatsen. Til kasserer for kommende periode ble Øyvind Ødegård valgt. Som leder av VNM ble Kåre Kristensen gjenvalgt. Brian Swan ble valgt som revisor for kommende periode. Det ble gjenvalg av alle de som stod på valg og styret består nå av:

- Kåre Kristensen (leder) til 2021
- Øyvind Ødegård (kasserer) til 2021
- Bård Bakke (nestleder) - VNM Vest til 2020
- Margit Lea Myklebust (sekretær) - VNM Midt Norge til 2020
- Endre Haraldseide - VNM Vest til 2021
- Soia Rahasindrainy - VNM Nord til 2021
- Mirana Sylvia Randriamanantena Vestgård – VNM Øst til 2020
- Michel Sabir Michaël Ratovonasy – VNM Øst til 2021

Sabir Ratovonasy og Monika Thollefsen hadde sammen en presentasjon av Madagaskars nye president Andry Rajoelina – hvem er han, hvorfor ble han valgt og hva kan vi forvente han vil gjøre de kommende årene?

Kåre Kristensen hadde informasjon om de siste ukers besøk på Madagaskar, hvem han møtte der, hvilke forventninger som er i folket og litt om den nye regjeringens planer.

Så var det en nydelig gassisk lunch.

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE
posten
NORGE P.P. PORTO BETALT
B ØKONOMI ÉCONOMIQUE

RETURADRESSE: ØYVIND ØDEGÅRD, SKYTEBANEVEIEN 13, 4841 ARENDAL, NORWAY